

Sabima kartleggingsnotat 18, 2022

Oppfølging av rødlistearter etter hogst i område med naturtypelokaliteter

Av Siv Moen

NINA Rapport 701

Undersøkelse av rik barskog ved
Slattum (Akershus: Nittedal)

Vurdering av naturverdier i forbindelse med
hogstplaner og markagrense

Egil Bendiksen og Siv Moen

NINA
Norsk rådnett for naturforvaltning

LAGSPILL ENTUSIASME INTEGRITET KVALITET

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger

Oppfølging av rødlistearter etter hogst i område med naturtypelokaliteter

Forsidebilde: Forsiden av NINA-rapporten fra 2011. Bildet viser rik sumpskog vest for Haugersetra. Foto: Egil Bendiksen, oktober 2010

Emneord: Norge, Akershus, Nittedal, Slattum, Lillomarka, gammelskog, flatehogst, naturtypelokalitet, markagrense, kalkskog, rødlistearter, funga, hogst

Kartleggingsansvarlige i Oslo og omland sopp- og nyttevekstforening og Romerike sopp- og nyttevekstforening har i løpet av årene 2016-2022 sammen drevet en kartleggingsgruppe som arrangerer fellesturer i vårt distrikt med vekt på kartlegging av sopp. Vi har i overkant av 40 navn på e-postlisten og av disse er det ca. 10 som jevnlig møter opp på kartleggingsturer. Målet er å øke kompetanse og interesse for kartlegging samtidig som vi får gode registreringer i Artsobservasjoner.no. Hovedvekten av de som har vært aktive har hatt bosted i Oslo eller på Romerike.

Ett av hovedmålene for den kartleggingen gruppa gjør, er å forhindre hogst i trua naturtyper og nedbygging av verdifull natur. Det mest virkningsfulle er da å registrere rødlista arter. Vi har opplevd at et område rundt arten får stå igjen ved hogst, men vi frykter at disse områdene ofte er for små til at arten kan overleve. Vi ønsker derfor å se om vi kan gjenfinne rødlisteartene i et slikt områder noen år etter inngrep.

Vi plukket ut et område på Slattum i Nittedal som inneholder rik barskog og høgstaudeskog. Her er det noen naturtypelokaliteter, det er hogget mye, det er mange registreringer av sopp i artskart.no fra de siste 12-14 årene og det er enkel adkomst fra parkeringsplass og buss-stopp. Det ble også laget en rapport i 2011 etter undersøkelser i 2010 i forbindelse med hogstplaner og markagrense.

Vi gjennomførte i 2022 tre turer med kartleggingsgruppa (26.juli, 6.september og 11.oktober). I forkant av hver tur var prosjektansvarlig i området for å sjekke forholdene. Det ble foretatt fire slike turer og det ble registrert arter også etter disse turene.

Det som er ferdig artsbestemt er registrert i artsobservasjoner.no under prosjektet «Kartleggingsgruppa Romerike-Oslo». Det er mye igjen å artsbestemme og noe skal sendes til sekvensering, men vi regner med at de fleste rødlisteartene er registrert.

Vi har så langt i 2022 registrert til sammen 276 observasjoner fordelt på 203 arter. Derav 197 arter sopp. Av disse er det 9 rødlistarter.

Våren og sommeren 2022 var svært tørr og det var lite sopp å finne før nedbøren kom noe seint i sesongen. I rapporten fra 2011 er det tatt med rødlistearter funnet

over flere sesonger. Vi har valgt å ikke bruke resultatene direkte fra 2011-rapporten, men heller sammenligne to perioder innenfor samme areal. Perioden 2019-2022 blir sammenlignet med 2009-2012. Grunnen til dette er at sesongene er svært forskjellige når det gjelder nedbør.

Vi har også valgt å bruke rødlista fra 2021 og ikke ta hensyn til listene i rapporten fra 2011 der rødlista 2010 ble brukt.

Det er bare resultater i artsobsevasjoner.no vi tar hensyn til i tabellene.

Figur 1 er et statelittbilde fra høsten 2010. De røde prikkene er rødlisteobservasjoner fra den perioden.

Tabell 1. Rødlistete og andre sjeldne sopparter som er registrert i området.

Latinsk navn	Norsk navn	NT154	NT153	NT, ny	RL
<i>Boletopsis leucomelaena</i>	grangråkjuke		x		NT
<i>Cortinarius cumatilis</i>	praktslørsopp (fig. 12)	x			NT
<i>Cortinarius meinhardii</i>	kanarigul slørsopp (fig. 11)	x		x	VU
<i>Cortinarius muscivus</i>	stor bananslørsopp	x			NT
<i>Geastrum pectinatum</i>	skalfjordstjerne (fig. 10)				NT
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	svartsonekjuke				NT
<i>Phellodon niger</i>	svartsølvpig (fig. 13)	x	x		NT
<i>Ramaria karstenii</i>			x		VU
<i>Ramaria sp. ined.</i>	-korallsopp		x		
<i>Sarcodon fennicus</i>	gallestorpigg (fig. 14)		x		VU
<i>Tremellodendropsis tuberosa</i>	buskgelesopp				NT
<i>Tricholoma matsutake (cf.)</i>	kransmusserong		x		NT

Tabell 1 er fra rapporten 2011.

Av disse 12 rødlistearter fra 2011-rapporten er 3 endret fra NT, nær truet, til LC i rødlista 2021. Det gjelder:

Praktslørsopp *Cortinarius cumatilis*

Skalfjordstjerne *Geastrum pectinatum*

Svartsølvpig *Phellodon niger*

Stor bananslørsopp er det norske navnet på både *Cortinarius muscivus*, som er NT på rødlista og *Cortinarius russeoides*, NE i artsobservasjoner.no. Det er sannsynlig at observasjonene av *Cortinarius russeoides* skulle vært *Cortinarius muscivus*. Siste observasjon av denne i vårt kartleggingsområde var i 2016, altså ikke funnet etter hogsten i november 2016. Usikkerheten rundt artsbestemmelsene gjør at vi ikke tar med denne arten i vår sammenligning av periodene selv om den var med i 2011-rapporten.

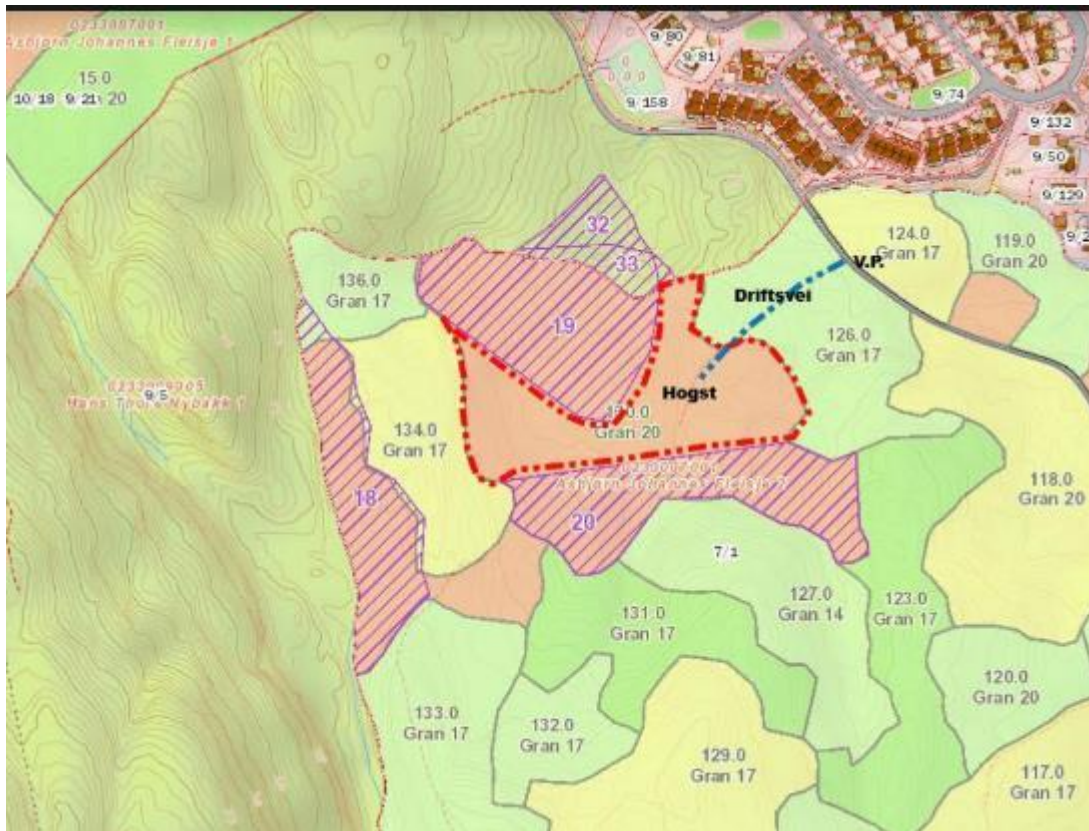
På lista over rødlistearter fra 2011-rapporten står også svartsonekjuke, *Phellinus nigrolimitatus*. Denne observasjonen ligger ikke i listen av soppfunn i rapporten så det kan være en fra notater som ikke har blitt rapportert inn. Vi har i 2022 undersøkt mye av dødveden i området og ikke funnet svartsonekjuke men vi vet ikke hvor den ble funnet i 2010 eller tidligere.

Figur 4. Detaljert kart over a) vestre og østre hogstareal (gult) og med avgrensning i grått for fragmenter med rik sumpskog og søkk med kalkgranskog, b) areal foreslått tatt ut av marka av kommunen (blå strek), c) naturtypelokaliteter, avgrensninger 2001 (grønt) og oppdatert 2010 (rødt) inkludert buffersone for rik sumpskog. Avgrensning i rødt rett vest for kommunens justeringsforslag for markagrensa er forslag til ny naturtypelokalitet. Fargete punkter er forekomster for rødlistearter (oransje: VU, grønn: NT). (Grunnlagkart: Økonomisk kartverk (Statens kartverk)).

Figur 2 er hentet fra 211- rapporten og viser naturtypelokalitetene og de to områdene som ble hogget like etter. I november 2016 ble feltet midt i figuren (se også figur 3) hogget og våren 2020 var det hogst i lia øst for naturtypelokaliteten lengst sør.

Rapporten fra 2011 kan leses i sin helhet på <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2642700>

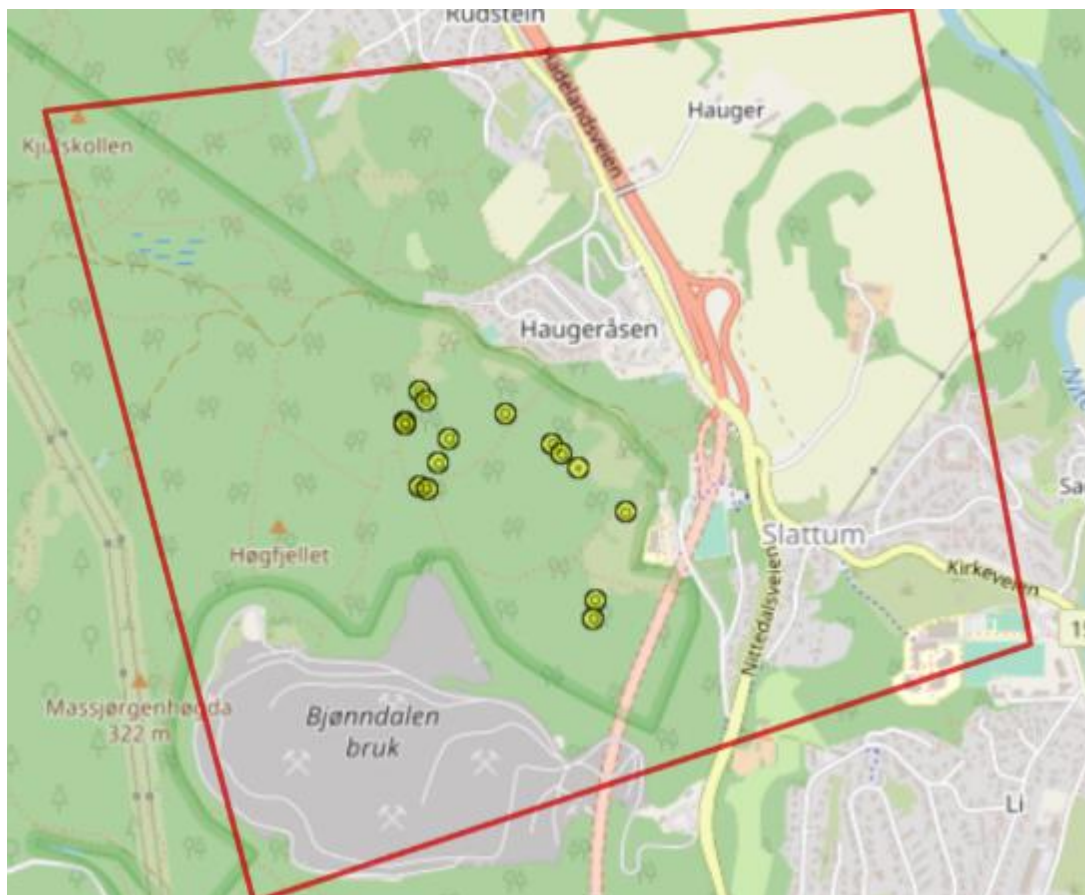

Figur 3: Hogstmelding om foryngelsehogst ble godkjent 4.10.2016

14.oktober 2016 ble delet av den foreslåtte utvidelsen av lokaliteten 154 Haugersetra sør hogget selv om både offentlige organer og Vikan skog som stod for hogsten, var gjort oppmerksom på at hogstflaten bestod av kalklågurtgranskog.

Figur 4 er et satellittbilde fra 2022 over omtrentlig samme område som figur 1. Her ser en at mye av skogen rundt naturtypelokalitetene er hogget (se figur 2 med inntegning av naturtypelokalitetene)

Figur 5. Den røde linja i kartutsnittet viser poligonet brukt for å sammenligne rødlistearter registrert i de to periodene 2009-2012 og 2019-2022. De gule prikkene er rødlistearter funnet i løpet av prosjektperioden i 2022.

Gul snyltekjuke
Antrodiella citrinella
 Rødliste 2021:NT
 2009-2012: 0
 2019-2022: 3
 Alle funn er fra 2022
 og ingen av disse ble
 funnet i
 naturtypelokalitetene
 fra 2011.
 Foto: Siv Moen
 11.10.2022

Grangråkjuke

Boletopsis leucomelaena

Rødliste 2021:NT

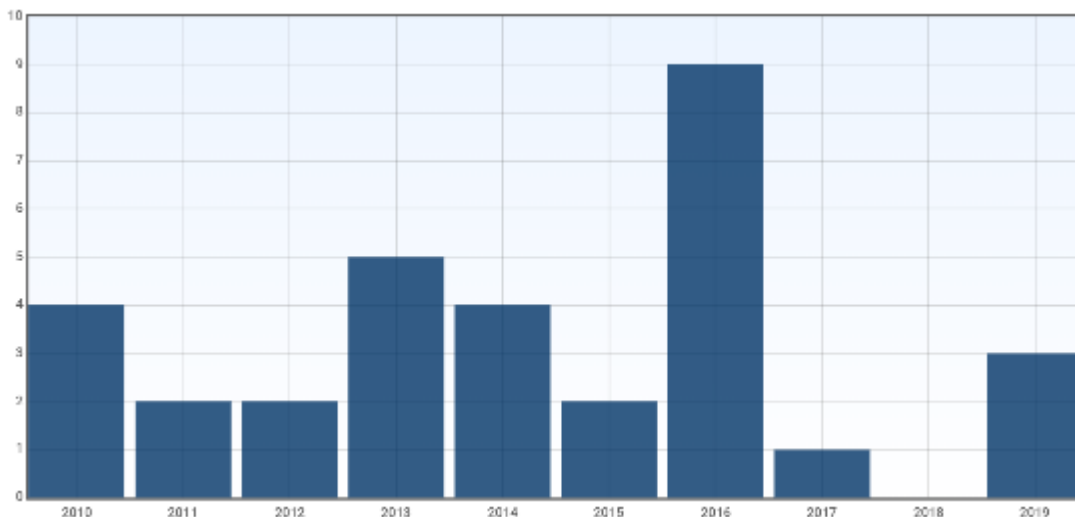
2009-2012: 8

2019-2022: 3

Det var registrert 32 funn i Artsobservasjoner.no fra 2010 til 2019, men ingen etter 2019.

Mellom 2010 og 2017 var det flere observasjoner årlig, figur 5

Foto: Siv Moen 12.08.2019

Figur 6: Observasjoner av grangråkjuke registrert i artsobservasjoner.no 2010-2022

Mange av disse observasjonene ble gjort i områder som enten er hogget eller rett utenfor så her har trolig hogsten ført til nedgang i bestanden. En tilsvarende graf for Viken fylke viser at 2019 var et toppår (mellom 2010 og 2022) noe som kan tyde på at vår teori for bestanden i Slattumsområdet er riktig.

Messingrørsopp

Butyriboletus subappendiculatus

Rødliste 2021:DD

2009-2012: 6

2019-2022: 6

Det var registrert 24 funn i Artsobservasjoner.no fra 2009-2022 her og her ser vi ikke noe tydelig nedgang.

Foto: Siv Moen 11.10.2022

Kanarigul slørsopp

Cortinarius meinhardii

Rødliste 2021:VU

2009-2012: 5

2019-2022: 6

Det var registrert 18 funn i Artsobservasjoner.no fra 2009-2022 med et toppår i 2022 som kan skyldes hyppigere besøk. Det kan se ut til at denne arten klarer å komme igjen i forholdsvis ung skog også når den er etablert i området.

Foto: Siv Moen

25.08.2022

Grønn rødspore

Entoloma incarum

Rødliste 2021:NT

2009-2012: 2

2019-2022: 0

Denne arten ble funnet i 2009 og 2011 rett nord for Haugeråsen der det i mellomtiden har blitt bygget mange boliger. Det kan vært større slitasje på området som gjør at den ikke er gjenfunnet.

Foto: Siv Moen

04.08.2009

Fiolgubbe

Gomphus clavatus

Rødliste 2021:NT

2009-2012: 1

2019-2022: 0

Fire funn i perioden 2012-2018 Alle funn er gjort innenfor den sørligste naturtypelokaliteten. Lite trolig at hogsten har hatt påvirkning på arten i området.

Foto: Siv Moen

24.07.2012

Oransjekjuka

*Hapalopilus
aurantiacus*

Rødliste 2021: NT

2009-2012: 0

2019-2022: 1

Funnstedet er i området som i 2010 ble undersøkt i forbindelse med eventuell flytting av markagrensa.
Foto: Siv Moen
26.07.2022

Marsipanstorpigg

Hydnellum fennicum

Rødliste 2021: VU

2009-2012: 5

2019-2022: 4

Registrert 15 ganger i perioden 2009-2022. Derav to dobbeltregistreringer, mangler kun registrering i 2018. Samme funnsted hver gang, i den sørlige naturtypelokaliteten.

Foto: Siv Moen 17.08.2009

Kjøttkjuke

Leptoporus mollis

Rødliste 2021: NT

2009-2012: 0

2019-2022: 1

Foto: Siv Moen

11.10.2022

Filtkjuke

Pelloporus

tomentosus

Rødliste 2021: VU

2009-2012: 0

2019-2022: 2

Funnet i seks av årene mellom 2013 og 2021, på samme sted hver gang.

Foto: Siv Moen

25.08.2021

Rynkeskinn

Phlebia centrifuga

Rødliste 2021: NT

2009-2012: 0

2019-2022: 1

Foto: Gaute Mohn

Jenssen 06.09.2022

Dyster korallsopp *Ramaria karstenii*

Rødliste 2021: VU

2009-2012: 2

2019-2022: 2

Det er til sammen 10 registreringer, alle på samme sted i den sørlige naturtypelokaliteten

Foto: Siv Moen 24.07.2012

Blek rødtuppsopp

Ramaria strasseri

Rødliste 2021: EN

2009-2012: 2

2019-2022: 1

Det er registreringer i 7 år i perioden 2010-2022, alle på samme sted i den sørlige naturtypelokaliteten.

Trussel her er blant annet sti over lokaliteten og turorienteringspost.

Foto: Siv Moen

11.07.2013

Buskgelésopp

Tremellodendropsis

tuberosa

Rødliste 2021: NT

2009-2012: 1

2019-2022: 0

Funnet i et område som ikke har vært undersøkt hvert år.

Foto: Siv Moen

27.07.2010

Kransmusserong
Tricholoma matsutake

Rødliste 2021: VU
2009-2012: 1
2019-2022: 0
Funnet i den sørlige naturtypelokaliteten.
Foto: Siv Moen
24.08.2010

Konklusjon angående rødlisteartene

2022-prosjektet gir ingen klare svar og det hadde vi heller ikke forventa. Mange av de rødlista artene har vi kun funnet et sted i området. Siden dette i de fleste tilfellene er i den sørligste naturtypelokaliteten som ligger lengst fra de siste årenes hogstfelt og boligbygging har disse sannsynligvis ikke blitt påvirket av inngrepene. Et par av artene utmerker seg i forskjellig retning. Kanarigul slørsopp ser ut til å kunne komme i forholdsvis ung skog. Granråkjuka som tidligere var å finne mange steder i området har hatt en tilbakegang.

Andre resultater av prosjektet i 2022.

I området er det på artsobservasjoner registrert 756 arter sopp i perioden 2009-2022. I 2022 fant vi 197

av disse artene i prosjektet. Det er i 2022 registrert over 40 nye arter for kommunen Nittedal, et tall som vil stige når vi får bestemt flere belegg.

Som et eksempel nevner vi *Sepultariella patavina* som vi fant på en bål plass i oktober.

26.juli 2022, oransjekjuka blir dokumentert

Hvordan få den riktig gule fargen på kanarigul slørsopp på bildene med Olumpuskameraet.

